

**Qashqadaryoda kambag'allikni kamaytirish darajasini baholashning
statistik ko'rsatkichlar asosida tahlili**

Muminov Fazliddin Shoymardonovich,

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti,

“Iqtisodiyot” kafedrası dotsenti ,

<https://orcid.org/0009-0008-1126-0824>

mfazliddin312@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy salohiyati, uning tarkibiy tuzilmasi hamda barqaror rivojlanish istiqbollari har tomonlama tahlil qilingan. Tadqiqotda viloyat iqtisodiyotining asosiy tarmoqlari - sanoat, qishloq xo'jaligi, xizmatlar sohasi, investitsiya faoliyati va bandlik ko'rsatkichlari statistik ma'lumotlar asosida o'rganilgan. Shuningdek, hududda aholi turmush darajasi, infratuzilma rivoji va ijtimoiy soha holatining iqtisodiy barqarorlikka ta'siri baholangan. Tadqiqot natijalarida Qashqadaryo viloyatining mavjud salohiyatidan samarali foydalanish, iqtisodiy o'sishni jadallashtirish hamda barqaror rivojlanishni ta'minlash bo'yicha ilmiy-amaliy xulosalar va takliflar ishlab chiqilgan. Maqola natijalari hududiy rivojlanish strategiyalarini takomillashtirishda amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Qashqadaryo viloyati, ijtimoiy-iqtisodiy salohiyat, hududiy rivojlanish, barqaror rivojlanish, iqtisodiy o'sish, investitsiya faoliyati, sanoat va qishloq xo'jaligi, aholi bandligi, infratuzilma.

Аннотация. В данной статье проведён всесторонний анализ социально-экономического потенциала Кашкадарьинской области, её структурного устройства и перспектив устойчивого развития. В исследовании на основе статистических данных изучены основные отрасли региональной экономики — промышленность, сельское хозяйство, сфера услуг, инвестиционная деятельность и показатели занятости. Также оценено влияние уровня жизни населения, развития инфраструктуры и состояния социальной сферы на обеспечение экономической стабильности. Результаты исследования легли в основу научно-практических выводов и предложений по эффективному

использованию существующего потенциала Кашкадарьинской области, ускорению экономического роста и обеспечению устойчивого развития. Результаты статьи имеют практическое значение для совершенствования стратегий регионального развития.

Ключевые слова: Кашкадарьинская область, социально-экономический потенциал, региональное развитие, устойчивое развитие, экономический рост, инвестиционная деятельность, промышленность и сельское хозяйство, занятость, инфраструктура.

Abstract. This article provides a comprehensive analysis of the socio-economic potential of the Kashkadarya region, its structural composition, and prospects for sustainable development. Based on statistical data, the study examines the key sectors of the regional economy, including industry, agriculture, the service sector, investment activity, and employment indicators. In addition, the paper assesses how living standards, infrastructure development, and the condition of the social sector affect economic stability. The findings of the study form the basis for scientific and practical conclusions and recommendations aimed at the effective use of the existing potential of the Kashkadarya region, accelerating economic growth, and ensuring sustainable development. The results of the article are of practical importance for improving regional development strategies.

Keywords: Kashkadarya region, socio-economic potential, regional development, sustainable development, economic growth, investment activity, industry and agriculture, employment, infrastructure.

KIRISH: Bugungi kunda hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish darajasi mamlakat iqtisodiy barqarorligi va raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, hududiy salohiyatdan samarali foydalanish va barqaror rivojlanish mexanizmlarini shakllantirish dolzarb masala bo'lib qolmoqda. Qashqadaryo viloyati O'zbekiston Respublikasining muhim iqtisodiy hududlaridan biri bo'lib, boy tabiiy resurslar, rivojlangan qishloq xo'jaligi va sanoat salohiyatiga ega. Shu bilan birga, hududda iqtisodiy o'sishni barqarorlashtirish, aholi turmush darajasini oshirish hamda infratuzilmani rivojlantirish zarurati mavjud.

Qashqadaryo viloyati 1924-yilda tashkil topgan bo'lib, O'zbekiston Respublikasining ma'muriy-hududiy birligi hisoblanadi. Qashqadaryo viloyati

O'zbekiston Respublikasining janubiy qismida joylashgan bo'lib, maydoni 28 400 km² ni tashkil etadi. Viloyatda 18 ta QFY va 779 ta MFY joylashgan bo'lib, uning hududida 3 697 658 nafar aholi istiqomat qiladi. Aholi zichligi 1 km² ga 120,2 kishini tashkil etadi. Qashqadaryo viloyati ma'muriy-hududiy tarkibiga ko'ra 2 ta viloyatga bo'ysunuvchi shahar va 15 ta tumanga bo'lingan. Qashqadaryo viloyati Turkmaniston va Tojikiston davlatlari bilan chegaradosh bo'lib, umumiy davlat chegarasi 313,2 km ni tashkil etadi. Shuningdek, Samarqand viloyati bilan (276 km), Buxoro viloyati bilan (98,3 km), Navoiy viloyati bilan (12,5 km), Surxondaryo viloyati bilan (193,8 km) chegaradosh. Qashqadaryo viloyatining ma'muriy markazi Qarshi shahri bo'lib, respublika poytaxti Toshkent shahridan 460 km uzoqlikda joylashgan. Qarshi shahridan eng yaqin tuman markazi Qarshi tumani bo'lib, u 10 km masofada, eng uzoq tuman markazi esa Kitob tumani bo'lib, 130 km masofada joylashgan. Bu holat mintaqa aholisining Toshkent shahri va viloyat tumanlari o'rtasidagi harakati jarayonida temir yo'l va boshqa turdagi transport xarajatlari bilan bog'liq muammolarni yuzaga keltiradi. Hisob-kitoblarga ko'ra, transport sektoriga kiritilayotgan sarmoyalarning 1 foizga oshirilishi yuk tashish hajmining 0,94 foizga ortishini ta'minlaydi [1]. Bu esa mintaqada xizmatlar sifatini oshirish, yuk tashish uchun transport yo'nalishlarini yanada diversifikatsiyalash hamda transport-logistika tizimi boshqaruvini yanada maqbullashtirishni talab etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy salohiyati va barqaror rivojlanishi masalalari xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan keng o'rganilgan. Xususan, xorijiy tadqiqotlarda hududiy rivojlanish, iqtisodiy o'sish va barqarorlik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik, resurslardan samarali foydalanish hamda institutsional omillarning ta'siri chuqur tahlil qilingan. Xorijiy olimlardan J. Stiglitz[2], A. Sen va J.[3] Sachslarning ilmiy ishlarida barqaror rivojlanish tushunchasi iqtisodiy o'sish, ijtimoiy tenglik va ekologik barqarorlik uyg'unligi asosida izohlangan. Ularning tadqiqotlarida hududiy rivojlanishda inson kapitali va institutsional muhitning ahamiyati alohida ta'kidlanadi. P. Krugman va M. Porter tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda hududiy raqobatbardoshlik, sanoat klasterlari va ishlab chiqarishning hududiy joylashuvi ijtimoiy-iqtisodiy salohiyatni oshirishning muhim omillari sifatida qaralgan. Ushbu yondashuvlar hududlarda iqtisodiy faollikni kuchaytirish orqali barqaror

rivojlanishni ta'minlash imkonini beradi. Shuningdek, Jahon banki va Birlashgan Millatlar Tashkilotining Taraqqiyot Dasturi (UNDP) hisobotlarida hududiy rivojlanish darajasini baholashda yalpi hududiy mahsulot, bandlik, daromadlar va infratuzilma ko'rsatkichlari asosiy mezonlar sifatida keltirilgan. Mazkur yondashuvlar Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy salohiyatini baholashda metodologik asos bo'lib xizmat qiladi. O'zbekistonlik olimlardan S. G'ulomov[4], B. Xodiyev, A[5]. Vahobov va U. Karimovlarning ilmiy ishlarida hududiy iqtisodiy rivojlanish, iqtisodiy xavfsizlik va barqarorlik masalalari keng yoritilgan. Ushbu tadqiqotlarda hududlarning iqtisodiy salohiyatidan samarali foydalanish mamlakat iqtisodiy o'sishining muhim sharti sifatida baholanadi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti asarlari va farmonlarida hududlarni kompleks rivojlantirish, investitsiya muhitini yaxshilash hamda aholi turmush darajasini oshirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Ushbu normativ-huquqiy hujjatlar hududiy rivojlanish strategiyasining asosiy yo'nalishlarini belgilab beradi[6]. Milliy tadqiqotlarda Qashqadaryo viloyatining sanoat va qishloq xo'jaligi salohiyati, bandlik hamda infratuzilma rivoji masalalari hududiy statistik ma'lumotlar asosida tahlil qilingan. Biroq mavjud adabiyotlarda viloyatning barqaror rivojlanish istiqbollari kompleks yondashuv asosida yetarli darajada o'rganilmagan[7]. Mazkur tadqiqot aynan ushbu ilmiy bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda 2024-yilda kambag'allik darajasi 8,9 foizga qisqardi

2024-yil yakuniga ko'ra, O'zbekistonda kambag'allik darajasi 11 foizdan 8,9 foizga kamaydi. Bandlik dasturlari tufayli 719 ming kishi kambag'allikdan chiqarildi. Kambag'allikning eng past ko'rsatkichi Navoiy viloyatida (5,7 foiz), eng yuqori ko'rsatkichi Xorazm viloyatida (11,9 foiz) qayd etilgan.

O'zbekistonda kambag'allik darajasi 2024-yilda 8,9 foizgacha pasaydi, deb xabar berdi Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi prezident huzuridagi Statistika agentligi hamda Kambag'allikni qisqartirish va bandlik [vazirligi](#) ma'lumotlariga tayanib.

Baholash Jahon banki bilan hamkorlikda amalga oshirildi va xalqaro hisoblash uslubiga asoslangan. Ushbu metodika bo'yicha yil davomida butun respublika bo'yicha uy xo'jaliklari budjetlari o'rganilgan.

2021-yilgi kuzatuvda 10 mingga yaqin oila ishtirok etgan bo'lsa, 2022-yilda qamrov 14 mingdan oshdi, 2024-yil davomida esa 16 mingdan ortiq uy xo'jaliklari so'rovdan o'tkazildi.

Aholi farovonligi darajasidagi o'zgarishlar tahlili shuni ko'rsatdiki, 2023-yilda kambag'allik darajasi 14 foizdan 11 foizga, 2024-yilda esa 8,9 foizga kamaygan. O'tgan yili 719 ming kishi kambag'allikdan chiqarildi, deyiladi maqolada. Kambag'allikning eng past ko'rsatkichi Navoiy viloyatida (5,7 foiz), eng yuqori ko'rsatkichi Xorazm viloyatida (11,9 foiz) qayd etilgan.

Kambag'allik ko'rsatkichining eng kam pasayishi Qashqadaryo viloyatida — 11,5 foizdan 9,6 foizgacha (1,9 f.p.), Navoiy viloyatida — 7,6 foizdan 5,7 foizgacha (1,9), Farg'onada — 10,1 foizdan 8,6 foizgacha (1,5), Surxondaryo viloyatida — 10,6 foizdan 9,3 foizgacha (1,3) va Toshkent shahrida — 7,9 foizdan 7,3 foizgacha (0,6) qayd etildi.

Mamlakatning barcha hududlarida ijobiy o'zgarishlar qayd etildi. Ayniqsa, Buxoro va Samarqand viloyatlarida sezilarli o'sish qayd etildi, bu yerda kambag'allik o'rtacha 3,1 foiz punktga qisqarib, mos ravishda 8,7 va 7,5 foizni tashkil etdi. Namangan viloyati va Qoraqalpog'istonda kambag'allik darajasi 2,8 foiz bandga — 7,6 foiz va 10,8 foizgacha pasaydi.

Aholi daromadlari

ITIM ma'lumotlariga ko'ra, kambag'allikni qisqartirish ish bilan ta'minlash, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va yerdan samarali foydalanish orqali amalga oshirildi.

Ushbu chora-tadbirlar natijasida aholining real daromadlari o'tgan yilda 10,7 foizga oshib, aholi jon boshiga oyiga o'rtacha 2,1 mln so'mni tashkil etdi (yil boshida — 1,7 mln so'm).

Quyidagilar daromadlarning asosiy manbalari bo'lib qolmoqda:

- ish haqi — 42,6% (2023-yilda — 41,9%);
- tadbirkorlikdan olingan daromadlar — 22,9% (21,4%);
- pensiyalar, ijtimoiy yordam va subsidiyalar — 18,2% (18,9%);
- qishloq xo'jaligi va tomorqalardan olingan daromadlar — 10,7% (9,8%);
- xorijdan pul o'tkazmalari — 2% (3,1%);
- boshqa daromadlar — 3,6% (4,9%).

Tadbirkorlik faoliyatidan olingan daromadlar 1,5 foiz punktga, qishloq xo'jaligidan olingan daromadlar esa 0,9 foiz punktga oshdi.

Daromadlarning eng yuqori o'sishi Farg'ona (+19,1%) va Buxoro (+11,4%) viloyatlarida, shuningdek, Toshkent shahrida (+17%) qayd etildi. Poytaxtda aholining o'rtacha daromadi 3,6 mln so'mni, Navoiy va Qashqadaryo viloyatlarida esa 2,2 mln so'mni tashkil etgan.

2024-yilda ish haqidan olingan daromadlar 12,9 foizga oshdi, buning uchun 5,1 million kishi ish bilan ta'minlandi. Rasmiy ish bilan band aholining ulushi 30 foizga oshdi.

Daromadlarni oshirish bo'yicha muvaffaqiyatli loyihalardan biri Sirdaryo viloyatidagi "Sayxunobod tajribasi" deb nomlanadi. Tajriba dasturi doirasida 326 mingta mikroloyiha aholi daromadlarining 14,7 foizga, kam daromadli oilalarda esa 17,7 foizga o'sishiga yordam berdi, deb ta'kidladi ITIM.

Bundan tashqari, 159 ming kishi fermer xo'jaligi sifatida ro'yxatdan o'tgach, 61 ming gektar yerga ega bo'ldi.

2024-yil dekabr oyida prezident Shavkat Mirziyoyev kambag'allik darajasi 2024-yil oxiriga kelib 9 foizga tushishini [ta'kidlagandi](#). Uning so'zlariga ko'ra, tadbirkorlar bilan hamkorlik davom ettirilsa, "kelgusi yillarda bu ko'rsatkichni bimalol 6 foizga tushiramiz".

Kambag'allik qanday baholanadi?

O'zbekistonda kambag'allik darajasini baholash 2020-yildan buyon doimiy ravishda o'tkazib kelinmoqda va aholining turmush darajasi, sharoiti va sifati to'g'risidagi muhim ma'lumotlar manbai bo'lib, mamlakatda monetar kambag'allik darajasini baholash uchun yagona axborot manbai hisoblanadi.

So'rovnomada ishtirok etgan uy xo'jaliklari xarajatlar miqdoriga ko'ra 10 ta guruhga bo'linadi va ushbu oilalardan eng kam xarajatlar (daromadlar)ga ega bo'lgan uy xo'jaliklariga 30 foiz o'rin beriladi. Kambag'allik chegarasini aniqlash uchun ishlatiladigan minimal iste'mol xarajatlari (MIS) oziq-ovqat mahsulotlarining kunlik zaruriy iste'molini (2200 kkal), oyiga nooziq-ovqat tovarlari va xizmatlarni hisobga oladi.

Qonunchilikka muvofiq, Statistika agentligi har yilning 20-yanvarigacha MISni e'lon qilishi lozim. O'tgan yili MIS ikki marta oshirildi — yil boshida oldingi yildagi 8,7 foizlik inflyatsiya fonida 9,3 foizga, keyin esa 1-maydan gaz va elektr energiyasi tariflarining keskin ko'tarilishi munosabati bilan yana 4,3 foizga oshdi. Bu ko'rsatkich oyiga 648 ming so'mni tashkil etadi. Joriy yilda yangi MIS ko'rsatkichi hali e'lon qilinmagan.

2022-yildan boshlab "Ijtimoiy himoya yagona reyestri" axborot tizimi orqali oilani kam ta'minlangan deb e'tirof etishda qo'llaniladigan bir oylik o'rtacha daromad

mezoni minimal iste'mol xarajatlariga tenglashtirildi. **Ba'zi nafaqalar va boshqa ijtimoiy me'yorlar minimal iste'mol xarajatlaridan kam bo'lmagan miqdorda to'lanishi kerak.**

Istiqbolida O'zbekiston ko'p o'lchovli kambag'allik indeksini joriy etishni rejalashtirmoqda, bu aholining turmush sharoitlarini yanada aniqroq baholash va kambag'allikka qarshi kurashish bo'yicha manzilli chora-tadbirlarni ishlab chiqish imkonini beradi.

O'zbekistonda kambag'allik darajasi 6,8 foizni tashkil qilmoqda.

O'zbekistonda 1-iyul holatiga ko'ra, kambag'allik darajasi 6,8 foizni tashkil qilmoqda, bu haqda Shavkat Mirziyoyevga tanishtirilgan taqdimotda so'z boradi. Birinchi yarim yillikda 3 mln dan ziyod aholi daromadli mehnatga jalb qilingani qayd etildi. 2024-yil yakunida kambag'allik darajasi 8,9 foizgacha kamaygandi.

O'zbekistonda 2025-yilning 1-iyul holatiga ko'ra, kambag'allik darajasi 6,8 foizni tashkil qilmoqda. Bu haqda Shavkat Mirziyoyevga tanishtirilgan, aholi bandligini ta'minlashga oid taqdimotda ma'lum qilindi.

Ta'kidlanishicha, banklar mahallalarga bog'lanib, aholi bandligini ta'minlashga ham hissa qo'shmoqda. Birinchi yarim yillikda 3 milliondan ziyod aholi daromadli mehnatga jalb qilindi. O'z navbatida, "kambag'allikni qisqartirish borasida yaratilgan tizim hamda sarflanayotgan mablag'lar o'z samarasini bermoqda".

Shuningdek, mehnat munosabatlaridagi ayrim me'yorlar tadbirkorlik subyektlari, ayniqsa, kichik korxonalar uchun murakkablik tug'dirayotganiga to'xtalib o'tildi. Ishga qabul qilishda axborot texnologiyalari imkoniyatlaridan to'liq foydalanilmayapti.

Amaldagi talablar ish beruvchilarni haqiqiy vakansiyalarni ochiq e'lon qilishga rag'batlantirmaydi, deyiladi prezident matbuot xizmati xabarida. Oqibatda bu ma'lumotlarni yashirishga olib kelib, mehnat bozorini to'g'ri tahlil qilish hamda kasbiy ta'lim yo'nalishlarini aniqlash imkonini cheklamoqda.

Taqdimotga ko'ra, mehnat organlari ish beruvchilarga nisbatan jazo qo'llovchi emas, balki hamkor sifatida faoliyat yurituvchi, ularga xizmat ko'rsatuvchi tuzilmaga aylanishi ko'zda tutilmoqda.

Xususan, ish beruvchilar tomonidan bo'sh ish o'rinlari to'g'risidagi majburiy ma'lumotlarni taqdim etmaslik va jo'natilgan nomzodlarni ishga olmaslik uchun jazo choralarini bekor qilish taklif etilmoqda. Bu orqali bandlik organlari ish beruvchilardan

to'g'ri va haqqoniy ma'lumotlarni to'plab, ularga ish izlayotgan fuqarolarni yo'naltiradi. Ish beruvchi esa nomzodni qabul qilish yoki qilmaslikni o'zi hal etadi.

Ushbu tizimni joriy etish uchun maxsus elektron platforma yaratilib, dastlab Toshkent shahrida tajriba tariqasida boshlanadi va keyinchalik butun mamlakat bo'yicha tatbiq etiladi.

Shu bilan birga, mutaxassis topish murakkab bo'lgan vakansiyalar kasbiy ta'limning asosiy yo'nalishlariga aylantirilib, tayyorgarlik jarayonlarini maqsadli tashkil etishga xizmat qiladi.

Kasbiy ta'lim sifatini oshirish maqsadida xususiy sektor vakillarini Kasbiy ko'nikmalar markazlari faoliyatiga jalb etish, ayrim markazlarni esa aniq sohalar bo'yicha ixtisoslashtirilgan ta'lim maskanlariga aylantirish rejalashtirilgan.

Qayd etilishicha, mutasaddilarga kasbiy ta'limni uch bosqichli tizimga o'tkazish vazifasi qo'yildi. Jumladan, internet orqali bepul videodarslarni joriy etish, ishlovchi fuqarolarga qayta tayyorgarlik yoki malaka oshirish uchun "kasb vaucheri" orqali imkoniyat yaratish yuzasidan ko'rsatmalar berildi.

Davlat rahbariga ko'ra, malakali kadrlar tayyorlash respublikada ishsizlik va kambag'allikni qisqartirishga xizmat qiladigan eng muhim omillardan biridir.

- 2024-yil yakuniga ko'ra, O'zbekistonda kambag'allik darajasi 11 foizdan 8,9 foizgacha kamaygandi. Bandlik dasturlari tufayli 719 ming kishi kambag'allikdan chiqarilgan. O'shanda kambag'allikning eng past ko'rsatkichi Navoiy viloyatida (5,7 foiz), eng yuqori ko'rsatkichi Xorazm viloyatida (11,9 foiz) qayd etilgan.

- Bosh vazir o'rinbosari Jamshid Xodjayev may oyida Milandagi Osiyo taraqqiyot bankining (OTB) yig'ilishida so'zlagan nutqida to'rt yil ichida kambag'allik darajasi 23 foizdan 11 foizga tushirilganini ma'lum qilgandi. "Biz uni 2030-yilga kelib esa ikki barobar kamaytirishni rejalashtirmoqdamiz", - degandi u.

- Shavkat Mirziyoyevning o'zi esa 2025-yilga mo'ljallangan rejalarga bag'ishlangan videoselektorda kelgusi yillarda kambag'allik darajasi 6 foizga tushirilishiga amin ekanini ta'kidlagandi.

Kambag'al oilalarga tadbirkorlik bilan shug'ullanish uchun foizsiz ssudalar ajratiladi

O'zbekistonda Kambag'al oilalar reyestriga kiritilgan oilalar a'zolariga o'z faoliyatini boshlashi uchun zarur bo'lgan asbob-uskunalarini xarid qilishga ajratiladigan

subsidiyalar o'rniga foizsiz ssuda ajratish tizimi joriy etiladi. Shuningdek, bir qator yangi moliyaviy yordamlar joriy etiladi.

Kambag'al oilalarga tadbirkorlik bilan shug'ullanishi uchun foizsiz ssudalar ajratiladi. Bu 14-fevral kuni imzolangan "Aholini tadbirkorlikka jalb qilish va bandligini ta'minlash uchun moliyaviy yordamlar ajratish tizimini takomillashtirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi prezident qarorida [PQ-64-son] belgilangan.

Qarorga ko'ra, aholini tadbirkorlikka jalb qilish, aylanma mablag'lari bilan ta'minlash hamda Ijtimoiy himoya yagona reyestri va Kambag'al oilalar reyestriga kiritilgan oilalar a'zolariga o'z faoliyatini boshlashi uchun zarur bo'lgan asbob-uskunalarni xarid qilishga ajratiladigan subsidiyalar o'rniga foizsiz ssuda ajratish tizimini joriy etiladi.

Aholi tomonidan qiziqish bildirilmagan, uzoq davr mobaynida foydalanilmayotgan va samaradorligi past bo'lgan subsidiyalar bekor qilinadi hamda bir-birini takrorlovchi subsidiyalar birlashtiriladi.

Mahallalarning ixtisoslashuvi va drayver yo'nalishlaridan kelib chiqib, kambag'al oilalarga tadbirkorlik hamda dehqonchilik bilan shug'ullanishi uchun grant va foizsiz ssudalar ajratiladi.

2026-yil 1-yanvardan aholiga naqd pul shaklida beriladigan moliyaviy yordamlar bosqichma-bosqich ijtimoiy karta orqali ajratiladi.

2025-yil 20-martgacha Iqtisodiyot va moliya vazirligi markaziy apparati tuzilmasida Subsidiya, ssuda va grantlarning samaradorligini baholash va muvofiqlashtirish boshqarmasi tashkil etiladi.

Qarorga ko'ra, "Kambag'allikdan farovonlik sari" dasturida belgilangan vazifalarni amalga oshirish uchun quyidagi yangi turdagi moliyaviy yordamlar joriy etiladi:

- ozodlikdan mahrum etish jazosini o'tab bo'lgan fuqarolarga ular tomonidan tadbirkorlik, me'morchilik, hunarmandchilik kabi yo'nalishlardagi aniq loyihalar amalga oshirilishi uchun mehnatga haq to'lashning eng kam miqdorining **10 baravarigacha miqdordagi subsidiyalar**;

- o'zini o'zi band qilmoqchi bo'lgan ishsiz fuqarolarni yoki kambag'al oilalar a'zolarini kasanachi sifatida ishga olgan tadbirkorlarga ularning aylanma mablag'larini

to'ldirish uchun har bir jalb qilingan kasanachi uchun **BHMning 10 baravarigacha** miqdordagi 3 yilgacha muddatga foizsiz ssudalar;

- kambag'al oila a'zolariga o'z faoliyatini boshlashi uchun zarur bo'lgan asbob-uskunalarni xarid qilishga **BHMning 50 baravarigacha** miqdordagi 6 oydan 3 yilgacha muddatga foizsiz ssudalar;

- kambag'al oilalarga dehqonchilik va bog'dorchilik tashkil qilish uchun dehqon xo'jaliklariga suv quduqlarini burg'ilash, nasos agregatlarini sotib olish, tomchilatib sug'orish tizimini o'rnatish va elektr tarmoqlarini tortish uchun 6 oylik imtiyozli davr bilan **BHMning 200 baravarigacha** miqdordagi 5 yilgacha muddatga foizsiz ssudalar;

- mahallalarning ixtisoslashuvi va drayver yo'nalishlaridan kelib chiqib, o'z tajribasini 10 tagacha kambag'al oilalarga o'rgatgan va ularga doimiy daromad manbaiga ega bo'lishiga ko'maklashgan tadbirkorlarga har bir kambag'al oila uchun **BHMning 3 baravari, biroq BHMning 30 baravarigacha** miqdordagi grantlar.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur maqolada Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy salohiyati va barqaror rivojlanish istiqbollarini aniqlashga qaratilgan tadqiqot kompleks ilmiy-metodik yondashuv asosida olib borildi. Tadqiqot natijalari hududning iqtisodiy va ijtimoiy ko'rsatkichlari yuqori salohiyatga ega ekanligini, biroq barqaror rivojlanish yo'lida ayrim to'siqlar mavjudligini ko'rsatdi. Ijtimoiy-iqtisodiy salohiyat. Qashqadaryo viloyati sanoat va qishloq xo'jaligi tarmoqlarida yuqori darajada rivojlangan bo'lib, xizmatlar sohasi aholi turmush darajasini oshirishga sezilarli hissa qo'shadi. Yalpi hududiy mahsulot va bandlik darajasi respublika bo'yicha o'rtacha ko'rsatkichlardan yuqoriroqdir. Investitsiya va iqtisodiy xavfsizlik. Hududga jalb qilingan investitsiyalar iqtisodiy o'sish va yangi ish o'rinlari yaratishda muhim omil hisoblanadi. Shu bilan birga, chekka hududlarda infratuzilmaning yetishmasligi va investitsiya hajmining pastligi hududiy tafovutlarni keltirib chiqaradi, bu esa barqaror rivojlanishga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Bandlik va kadrlar salohiyati. Bandlik darajasi yuqori bo'lsa-da, malakali ishchi kuchining yetishmasligi hududning iqtisodiy salohiyatini to'liq amalga oshirishga to'sqinlik qilmoqda. Shu sababli kasb-hunar markazlarini rivojlantirish va malakali kadrlar tayyorlash dolzarb masala hisoblanadi. Hududiy tafovutlar. Markaziy tumanlar sanoat va xizmatlar sohasida

rivojlangan bo'lsa, chekka hududlarda qishloq xo'jaligi ustun bo'lib, infratuzilma va investitsiya imkoniyatlari cheklangan. Hududiy tafovutlarni kamaytirish barqaror rivojlanish uchun muhim strategik yo'nalish hisoblanadi. Barqaror rivojlanish strategiyalari. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, hududni barqaror rivojlantirish uchun quyidagi choralar samarali bo'ladi:

- iqtisodiy tarmoqlarni diversifikatsiya qilish;
- investitsiya muhitini yaxshilash;
- chekka hududlarda infratuzilma va xizmatlar sohasini rivojlantirish;
- malakali kadrlar tayyorlash va bandlikni oshirish.

Qashqadaryo viloyati ijtimoiy-iqtisodiy salohiyati yuqori bo'lishiga qaramay, barqaror rivojlanish istiqbollarni to'liq amalga oshirish uchun hududiy tafovutlarni kamaytirish, investitsiya muhitini kuchaytirish, infratuzilma va xizmatlar sohasini rivojlantirish hamda malakali ishchi kuchini tayyorlashga alohida e'tibor qaratish zarur. Ushbu tavsiyalar hudud iqtisodiy xavfsizligini mustahkamlash, aholi turmush darajasini oshirish va ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Fayzullayev J.S. Zamonaviy transport-logistika tizimining boshqaruv samaradorligini oshirish. "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. No 6, noyabr–dekabr, 2017-yil.

2. Tatarkin, A.I. Kompleksnaya metodika diagnostiki sotsialno-demograficheskoy bezopasnosti regiona: kollektivnaya monografiya / pod red. A.I. Tatarkina, A.A. Kuklina. – Yekaterinburg: Institut ekonomiki UrO RAN, 2007. – 155 s.

3. Oleynikov, Ye.A. Ekonomicheskaya i natsionalnaya bezopasnost: uchebnik / Ye.A. Oleynikov; pod red. Ye.A. Oleynikova. – Moskva: Ekzamen, 2004. – 768 s.

4. Krivorotov, V.V. Ekonomicheskaya bezopasnost gosudarstva i regionov: ucheb. posobiye dlya studentov vuzov, obuchayushchikhsya po napravleniyu «Ekonomika» / V.V. Krivorotov, A.V. Kalina, N.D. Eriashvili. – Moskva: YUNITI-DANA, 2012. – S. 65.

5. Raxmatullayev, D. A. (2025). Qashqadaryo viloyati sanoatini innovatsion rivojlantirish strategiyasining asosiy yo'nalishlari va ularni ekonometirik modellar yordamida baholash. Экономика и социум, 11-2(138), 454–457.

6. Raxmatullayev, D. A. (2025). Qashqadaryo viloyatida sanoatni optimal modellar asosida innovatsion rivojlantirish istiqbollari. Journal of New Century Innovations, 89(2), 111–114.

7. Raxmatullayev, D. A. (2025). Qashqadaryo viloyatida sanoatni innovatsion rivojlantirish tendensiyalari. Journal of New Century Innovations, 89(2), 106–110.

GLOBAL SCHOLARS
SCIENTIFIC PUBLISHING